

Bruk av prevensjon ved akutt porfyri

Reidun L. S. Kjome
Farmasøyt

Kvinnelige hormoner og porfyri

- Kvinner har både hyppigere og mer alvorlige anfall enn menn
- Aktiv sykdom opptrer sjelden før puberteten
- Anfallene kommer ofte i forbindelse med menstruasjonen eller eggløsning
- Kvinner har ofte færre anfall etter overgangsalder

Kvinnelige kjønnshormoner

- Kvinnelig kjønnshormon
 - østrogen
 - gestagen (progesteron)
- Finnes også i legemidler:
 - for prevensjon
 - mot plager i overgangsalder

Tilgjengelige prevensjonsmidler

Ikke-hormonelle
prevensjonsmidler:

- Kondom
- Pessar
- Kopperspiral

Hormonelle prevensjonsmidler:

- Østrogen og gestagen
 - Kombinasjons p-piller
 - P-plaster
 - P-ring
- Kun gestagen
 - Minipiller
 - P-sprøyte
 - Implantat
 - Hormonspiral

Hva kan en trygt bruke som prevensjon ved akutt porfyri?

Utløser ikke porfyrianfall:

- Ikke-hormonelle metoder
 - kondom
 - pessar
 - kobberspiral (anbefales ikke til kvinner som ikke har født, og kan føre til kraftige blødninger hos noen kvinner)

Hva med hormonell prevensjon?

- Alle hormonelle prevensjonsmetoder kan utløse anfall
- Ikke alle kvinner med porfyri får anfall av hormonell prevensjon
- Ømfintlighet varierer veldig!

Tall fra svensk studie

- Av 166 kvinner med AIP hadde 94 brukt p-piller eller minipiller
- Av disse hadde 50 aktiv sykdom
- 12 kvinner av 50 (24%) hadde opplevd at anfall av p-piller/minipiller
- 9 av de 12 hadde fått sitt første anfall i forbindelse med bruk av p-piller/minipiller

Skal ikke brukes av porfyripasienter

- P-sprøyte
- Implantat
 - på grunn av langvarig effekt

Hvis en vil prøve hormonpreparater:

- Legene ved NAPOS har mest erfaring med Synfase p-piller, derfor anbefales det at man prøver dem.
 - andre lavdosepreparater som plaster eller p-ring kunne teoretisk også vært aktuelle, men praktisk er det vanskelig å forutsi når vi ikke har noen erfaring med disse

Oppstart bør alltid følges med urinprøver!

Oppfølging av porfyrisykdom ved oppstart av p-piller:

- Før bruk av p-piller startes, tas det 3 morgenurinprøver med noen dagers mellomrom for å finne "normalnivå"
- Start p-pillen etter vanlige retningslinjer
- Vær svært oppmerksom på tilkomst av mulige porfyri-symptomer etter oppstart (f.eks. magesmerter, rød urin) og rapporter til lege umiddelbart.
- Viktig å ha en jevn tilførsel av karbohydrater (regelmessige måltider)
- Send inn morgenurin 2 ganger per uke første måned, så sjeldnere hvis en ikke ser noen stigning

